

In memoriam

**Prof. dr. Miha Likar, dr. med.,
univ. dipl. biol.**
(1923–2010)

Prvi ponedeljek v maju se je nenadno in nepričakovano zaključila življenjska pot za služnega rednega profesorja Univerze v Ljubljani dr. Mihe Likarja.

Profesor Likar se je rodil 24. julija leta 1923 v Ljubljani, kjer je dokončal gimnazijo in po 2. svetovni vojni študiral in diplomiral na Medicinski fakulteti (leta 1949), nato pa še na Biološkem oddelku Prirodoslovno matematične fakultete (leta 1954). Leta 1951 se je zaposlil na Inštitutu za mikrobiologijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Leta 1955 je opravil specialistični izpit iz mikrobiologije s parazitologijo, leta 1960 je obranil doktorsko disertacijo iz virologije, leta 1972 pa je postal redni profesor.

Od leta 1977 do 1983 je bil predstojnik Katedre za mikrobiologijo in od leta 1983 do upokojitve leta 1993 predstojnik Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. V letih 1973 do 1975 je bil prodekan in v letih 1975 do 1979 dekan Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani. V letih 1985 do 1987 je bil prorektor Univerze v Ljubljani. Leta 1996 je postal zaslužni profesor Univerze v Ljubljani.

Raziskovalno in pedagoško se je izpopolnjeval na številnih inštitutih in univerzah v tujini: v letih 1952 in 1953 na Inštitutu Wright-Fleming v Londonu, v letih 1957 do 1959 na Univerzi v Belfastu, leta 1962 na Rockefellerjevem inštitutu v New Yorku in v letih 1964 in 1965 na Univerzi v Kingstonu.

Profesor Likar je s svojim obsežnim interdisciplinarnim, medicinskim in biološkim znanjem ter z izredno plodovitim in ustvarjalnim strokovnim, raziskovalnim in pedagoškim delom, ki ga je neprekinjeno opravljaj skoraj 60 let, pomembno vplival na razvoj slovenske medicinske mikrobiologije, še posebej virologije. Več let je bil predsednik Slovenskega mikrobiološkega društva, ki mu je tudi podelilo častno Plenčičevo odličje.

Profesor Likar je bil izjemen mislec, vizionar in pragmatik, neizčrpen vir novih, pre-

lomnih zamisli, ki jih je z njemu lastnim zagonom in vztrajnostjo v večini primerov tudi učinkovito udejanjil. Pri tem pogosto ni stopal po že znanih, varnih in uglajenih poteh, ampak je vedno znova iskal povsem nove, še neznane smeri, za katere je navduševal tudi svoje sodelavce in učence. Zaradi svoje velike razgledanosti in posebne sposobnosti, da iz množice najnovejših znanstvenih spoznanj izlušči najobetavnejše usmeritve, je bil nepogrešljivi vodja strokovnega in raziskovalnega dela ter izvrsten mentor številnim generacijam slovenskih mikrobiologov. Ker je bil hkrati odličen organizator, ne preseneča, da se je v času njegovega predstojništva Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo razvil v vodilno strokovno, laboratorijsko-diagnostično, raziskovalno in pedagoško ustanovo v slovenskem prostoru. Uspel je močno povečati uporabno površino prostorov inštituta, namenjenih laboratorijem in Katedri. Med drugim je dogradil nove prostore za Oddelek za virologijo in Oddelek za parazitologijo ter pridobil in opremil vrhnje nadstropje nove zgradbe Medicinske fakultete, kjer sta začela delovati Oddelek za imunologijo in Laboratorij za odkrivanje okužb z virusom HIV.

Profesor Likar je sam in s sodelavci v domačih in tujih, tudi v najprestižnejših svetovnih revijah objavil blizu 150 izvirnih znanstvenih enot in več kot 100 poljudnih člankov s področja celotne mikrobiologije.

Njegova najpomembnejša raziskovalna dela so povezana s študijem virusov in protivirusnih snovi. Med drugim je proučeval vplive, ki povečajo ali zmanjšajo občutljivost celic za polioviruse in opisal prvo osamitev virusa klopnega meningoencefalitisa iz kloпов v Sloveniji. Odmevna je bila njegova objava v reviji Nature o osamitvi posebnih sevov arbovirusov, poimenovanih po slovenski vasi Trojica. Pomembno je prispeval pri uveljavljanju zamisli, da je tudi virusne bolezni mogoče zdraviti s kemijskimi spojinami, ko je v reviji Lancet objavil članek o antiherpetičnih lastnostih tiazolidinov. Ustanovil in vodil je mednarodno priznano raziskovalno skupino, ki je proučevala protivirusno in protitumorsko delovanje interferonov. Za pomembne raziskovalne dosežke je prejel dve nagradi Sklada Borisa Kidriča.

Neprecenljivo je bilo tudi njegovo obsežno in raznovrstno pedagoško delo. Kot odličen predavatelj je navduševal številne generacije študentov na diplomskem in podiplomskem študiju. Kot predstojnik Katedre za mikrobiologijo in dekan Medicinske fakultete si je nenehno prizadeval, da bi izboljšal študij mikrobiologije in medicine na splošno, začel je s prenovno Centralne medicinske knjižnice, uredil je Kataloge znanja – izčrpen pregled učne snovi vseh predmetov smeri medicina in stomatologija.

Izreden smisel za pisano besedo je udeležan v več desetih učbenikih in znanstvenih knjigah, ki so klasična dela v slovenskem naravoslovnem in medicinskem slovstvu. Napisal je znane slovenske mikrobiološke učbenike Pregled medicinske virologije, Mikrobiologija in imunologija, Virologija, Pregled medicinske parazitologije in Mikrobiologija v javnem zdravstvu. S knjigama Leksikon mikrobiologije in Mikrobiološki vodnik za medicince je pomembno obogatil slovensko strokovno izrazoslovje. Med njegova najodmevnejša literarna dela sodijo knjige Skriti prijatelji človeka, Usoda nalezljivih bolezni, Prezare in zmote v medicini in biologiji, Porajajoče se nalezljive bolezni in Žlahtna semena, v kateri je opisal svoja srečanja z Nobelovimi nagrajenci. Za knjižno zbirko, ki obsega 3 dele, in sicer Virusi, Bakterije in Glivice, je prejel Levstikovo nagrado, Virusi pa so med vsemi njegovimi knjigami najpogosteje izposojana knjiga v knjižnicah. Kasneje je zbirko zaokrožil še s knjigo Paraziti. Knjiga, sestavljena iz opisov zdravstvenih problemov človeka od rojstva do smrti z naslovom Zdravje v družini je bila prevedena v več tujih jezikov in doživela številne ponatise.

Nedavno je izdal zajeten pregled svojega bogatega pisateljskega opusa s pomenljivim naslovom Mojih 100 knjig in s tem nedvoumno izpričal, da ga je najbolj osrečevalo pisateljsko delo in zavest, da je cenjen in bran doma ter v tujini.

Tudi po upokojitvi je redno prihajal v svojo sobo na Inštitutu in neutrudno pisal ter tako izpolnil svojo pisateljsko normo – »vsako leto nova knjiga«.

Pogovori z njim so bili do zadnjega dne navdihujoči, vedno znova nas je presenečal

z najnovejšimi podatki iz strokovne in znanstvene literature.

Profesor Likar je slovenski medicinski mikrobiologiji in vsem nam zapustil ogromno dediščino. Njegovi sodelavci in učenci ga bomo trajno pogrešali, občudovali in spoštovali.

Srečko Koren